

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Primair Onderwijs

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■

Onze referentie

Bijlagen

1. Factsheet po en so
2. Factsheet vo

Datum 7 april 2020

Betreft Nadere informatie en ondersteuningsaanbod afstandsonderwijs in het funderend onderwijs

Geachte bestuurder, geachte schoolleider,

Vorige week heeft het kabinet het besluit genomen om de coronamaatregelen tot en met 28 april te verlengen. Dit betekent dat scholen tot en met de meivakantie gesloten blijven. Ik begrijp dat deze situatie veel vraagt van onderwijsprofessionals, meer dan eigenlijk gevraagd kan worden. Dat geldt ook voor leerlingen, en zeker ook voor hun ouders of verzorgers, die naast hun werk en mogelijke zorgtaken nu vaak noodgedwongen een grote rol in het onderwijsproces van hun kinderen hebben. Leraren ervaren mogelijk meer of andersoortige werkdruk, en ook voor hen is het vinden van een gezonde balans tussen werk en privé nu vaak een uitdaging. Scholen en kinderopvang werken samen om in alle gemeenten noodopvang te verzorgen voor de kinderen van ouders met cruciale beroepen. Schoolleiders moeten onder moeilijke omstandigheden afstandsonderwijs organiseren en deze noodopvang realiseren, met aandacht voor hun leerlingen en hun leraren. Naast de aanhoudende zorgen die ik net als velen van u heb, ben ik ook trots. Trots op iedereen in het onderwijs die er met zoveel flexibiliteit, creativiteit en inzet voor zorgt dat er ook in deze moeilijke tijd nog steeds onderwijs wordt aangeboden. Trots op zoveel partijen die samenwerken en ondersteuning bieden waar dit kan, zoals de sectorraden, het LAKS, het Lerarencollectief, stichting Kennisnet, de AVS, de bonden, vakinhoudelijke verenigingen en private partijen die een steentje bijdragen.

In deze brief wil ik u meer helderheid bieden bij vragen die u mogelijk hebt. Ook wil ik duidelijkheid geven over welke regels en voorschriften in deze uitzonderlijke situatie nog van toepassing zijn. Daarnaast wil ik u zo goed mogelijk ondersteunen bij het aanbieden van goed afstandsonderwijs, waarbij de website www.lesopafstand.nl een centrale rol speelt voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Op deze website zijn tips, hulpmiddelen, ondersteuning en doorverwijzingen beschikbaar voor scholen en leraren die hier gebruik van willen maken. Veel van de informatie in deze brief heeft u mogelijk al via andere kanalen bereikt. Ik doe bovenal een appel aan alle scholen en gemeenten om leerlingen in een kwetsbare positie in beeld te brengen en te houden, zij zijn onze grootste zorg.

In deze brief informeer ik u over kwesties die te maken hebben met de onderwijskwaliteit:

1. toegankelijkheid en de noodzakelijke infrastructuur voor onderwijs op afstand;

2. beschikbare ondersteuning voor scholen en leraren bij het inrichten van onderwijs op afstand;
3. prioritering aanbrenge in de aangeboden onderwijsinhoud;
4. de rol van ouders;
5. het bovengenoemde loket voor specifieke ondersteuningsvragen;
6. de rolopvatting van de Onderwijsinspectie tijdens het afstandsonderwijs en tot de zomer;
7. vragen die leven over de schoolexamens.

Onze referentie

Vervolgens wil ik nader stilstaan bij wat er van scholen wordt verwacht voor leerlingen in kwetsbare posities: zij die een verhoogd risico op leerachterstanden hebben, een onveilige thuissituatie of een speciale leer- of zorgbehoefte. Deze situatie vraagt veel van ons, zowel van u als van uw team. Niet alleen als onderwijsprofessional, maar zeker ook als mens. Daarom vraag ik u, naar verwachting ten overvloede, om goed op uw mensen en uw leerlingen te letten.

1. Kwaliteit van onderwijs op afstand

Het onderwijs op afstand is voor veel scholen nieuw. Het is voor leraren moeilijk mogelijk om onderwijs van dezelfde kwaliteit te verzorgen en goed contact te maken met hun leerlingen. Ook voor het welzijn van de leerling is in deze tijd de prioriteit. Het hebben van voldoende contactmomenten met leerlingen, en ze te motiveren om actief bij het leerproces betrokken te zijn is daarbij belangrijker dan het aanbieden van alle geplande lesstof. Ik begrijp daarom dat het niet realistisch is dat de stof die normaal in de klas wordt behandeld integraal of op dezelfde manier wordt aangeboden op afstand. Ik verwacht ook zeker niet van u dat de reguliere onderwijstijd met afstandsonderwijs wordt gehaald.

1.1 Toegang tot afstandsonderwijs voor leerlingen – apparaten en verbindingen

Schoolbesturen hebben in belangrijke mate zelf oplossingen kunnen vinden voor leerlingen zonder beschikking over de benodigde apparatuur, en hiervoor zijn zij ook in eerste instantie aan zet. Daarbij is samenwerking gezocht met de gemeente en lokale initiatieven die kunnen voorzien in faciliteiten voor onderwijs op afstand. Gemeenten en maatschappelijke organisaties hebben duizenden apparaten beschikbaar gesteld, ook inkoopcoöperatie SIVON heeft 6.800 apparaten voor leerlingen gekocht en verdeeld over de schoolbesturen in het po, vo en mbo. De aangeschafte apparaten worden komende dagen verstrekt. Er blijft echter nog altijd vraag naar apparatuur in verschillende regio's. Ik ben daarom blij met de verschillende initiatieven in de samenleving en vanuit het bedrijfsleven om leerlingen te helpen. Hierbij is specifieke aandacht voor de organisatie van onderwijs aan nieuwkomers. Geïnteresseerde scholen kunnen hun interesse zo snel mogelijk kenbaar maken op [deze pagina](#) van SIVON.

Naast de apparatuur zelf, beschikken ook niet alle leerlingen over een internetverbinding. Verschillende telecomaandbieders zoals T-Mobile, KPN en VodafoneZiggo bieden, speciaal voor deze leerlingen, gratis tijdelijke internetverbindingen aan. De telecomaandbieders overleggen met de sectorraden over knelpunten rond internetverbindingen bij leerlingen thuis. Ook op een aantal asielopvanglocaties is de wifi niet voldoende ingericht op een dergelijk gebruik door kinderen. Het COA weet dat en kijkt of de capaciteit kan worden uitgebreid. Ook voor de internetverbinding is SIVON de partij die vraag en aanbod in kaart brengt en contacten legt. Als u, of uw leraren of leerlingen, problemen hebben met de verbinding of apparatuur, dan kunt u terecht op de [website](#) van SIVON.

1.2 Ondersteuning van het onderwijsproces

Scholen hebben noodgedwongen in heel korte tijd vorm moeten geven aan afstandsonderwijs. Dagelijks wordt geleerd hoe dit afstandsonderwijs zo effectief mogelijk kan worden vormgegeven. Gelukkig worden er online en fysiek al veel goede voorbeelden, instructies, kwaliteitskaarten en video's gedeeld over hoe dit goed kan worden vormgegeven en toegepast. Veel partijen werken samen en delen behulpzame instrumenten. Veel informatie wordt gebundeld op de website www.lesopafstand.nl. Hier kunnen scholen en leraren informatie vinden, zoals tips over connectiviteit en de vormgeving van onderwijs op afstand, maar ook over bijvoorbeeld toetsen op afstand of digitale leermiddelen. Er komt steeds meer goede informatie bij over digitale didactiek, pedagogiek en onderwijsorganisatie. Denk hierbij aan de volgende voorbeelden:

- hoe leerlingen goed gevolgd kunnen worden;
- hoe daar binnen het schoolteam over kan worden afgestemd;
- hoe leerlingen op afstand gemotiveerd kunnen worden;
- hoe een mentoraat op afstand vorm kan krijgen, hoe leerlingen kunnen samenwerken zonder dat ze in dezelfde ruimte zijn;
- hoe op afstand gedifferentieerd kan worden tussen leerlingen.

De website wordt continu geactualiseerd. Houd www.lesopafstand.nl dus vooral in de gaten.

1.3 Prioritering in onderwijsinhoud

Omdat het niet haalbaar is om op afstand alle lesstof te behandelen, heb ik SLO, expertisecentrum leerplanontwikkeling, gevraagd om scholen die daar behoefte aan hebben te helpen bij het prioriteren van de onderwijsinhoud. Welke onderdelen van het curriculum zijn het meest relevant voor doorstroom, en waar kan dus de nadruk op worden gelegd bij het onderwijs op afstand? De eerste handreikingen voor prioritering zijn al beschikbaar en deze worden op korte termijn verder aangevuld; hier zijn ook voorbeeldopdrachten voor praktijkonderwijs en vso beschikbaar. Op vergelijkbare wijze stellen educatieve uitgeverij en andere leermiddelenmakers passende uitwerkingen van lesmethodes voor afstandsonderwijs en suggesties voor prioritering beschikbaar. Via lesopafstand.nl wordt u verwezen naar de websites van SLO en van de uitgeverij van verschillende lesmethodes.

Voor het po is een [handreiking](#) beschikbaar, opgesteld door de PO-Raad in samenwerking met de SLO, die basisscholen die daar behoefte aan hebben kan helpen om keuzes te maken en structuur aan te brengen in het onderwijsproces in deze nieuwe situatie. Voor het vo zijn op lesopafstand.nl ondersteunende bronnen beschikbaar die zijn ontwikkeld in het kader van Voortgezet Leren, een initiatief van de VO-raad en ontwikkelplatform Schoolinfo. Voor dit alles geldt dat www.lesopafstand.nl de vindplaats is.

1.4 Betrokkenheid ouders

Van ouders wordt plotseling veel verwacht in het leerproces van hun kinderen. Niet iedereen lukt het om dit goed op te pakken. Daarom volgt op lesopafstand.nl ook informatie over het betrekken en op de hoogte houden van ouders door scholen. Ook is er speciaal voor ouders ondersteuning te vinden op ouders.lesopafstand.nl. Daar kunnen zij praktische tips vinden over pedagogiek en didactiek. Als school kunt u ouders helpen door hen daar op te wijzen of op een andere manier tips te delen. Ik begrijp dat het een lastige opgave is, maar probeer er als school rekening mee te houden dat ouders verschillende

verantwoordelijkheden hebben, ook voor wat betreft hun werk en het huishouden, en dat niet alle ouders hun kinderen even kunnen goed helpen.

Onze referentie

1.5 Eén loket voor al uw vragen

Iedere school is anders en kent eigen vragen en uitdagingen. Daarom is er vanaf maandag 6 april één centraal loket waar scholen terecht kunnen met eigen vragen. lesopafstand.nl/loket. Dat kan gaan over het vinden van de juiste hulpmiddelen, over praktische vragen over randvoorwaarden en toepassingen van ICT, maar ook over de organisatie van het onderwijsproces op afstand, didactiek en pedagogiek. Op die manier is er snelle ondersteuning op maat beschikbaar. Indien nodig kunnen experts u schriftelijk of telefonisch van onderbouwd advies voorzien.

1.6 Rol van de onderwijsinspectie

De onderwijsinspectie past gedurende de periode van afstandsonderwijs haar toezicht aan; de inspectie doet geen onderzoeken op locatie en doet het meeste geplande onderzoek op een later moment. Op de [website van de inspectie](#) vindt u een toelichting op het toezicht tot de zomervakantie. Ik ga ervan uit dat scholen er alles aan doen om naar omstandigheden de kwaliteit van het onderwijs zo hoog mogelijk te laten zijn, en dat scholen hun best doen om hun leerlingen zo goed mogelijk door deze periode heen te loodsen. Scholen hoeven geen onderwijstijd te compenseren in vakanties of onderwijsvrije dagen, ook niet in latere jaren. Ik verwacht ook niet van scholen dat zij in deze situatie de onderwijstijd registreren. Alle scholen die afstandsonderwijs aanbieden hoeven ook geen verzuimmelding te doen. Er wordt met alle partijen nagedacht hoe de achterstand van leerlingen kan worden ingelopen.

Een vraag is op dit moment op welke manier de inspectie de onderwijsresultatenmodellen gebruikt, nu de centrale eindtoets en het centraal examen daarin ontbreken. Hierover ben ik met de inspectie in overleg. De inspectie start ook met een verkennend onderzoek hoe scholen het afstandsonderwijs aanpakken. Dat is vooral gericht op kennisvergaring en heeft als doel scholen hierin te ondersteunen, absoluut niet om scholen te beoordelen.

1.7 Examens in het voortgezet onderwijs

Op 24 maart heb ik bekendgemaakt dat het centraal examen dit jaar komt te vervallen. Op 27 maart zijn alle scholen in het voortgezet onderwijs door het CvTE geïnformeerd welke consequenties dit voor scholen en leerlingen heeft, die informatie leest u ook [hier](#). Scholen wordt gevraagd om de schoolexamens zo veel mogelijk op afstand te doen. Als dat niet kan, mogen de schoolexamens ook fysiek op school doorgaan, als leerlingen en leraren de richtlijnen van het RIVM aanhouden, waaronder de afstand van 1,5 meter tussen de leerlingen en leraren. Scholen kunnen deze afweging maken in overleg met hun personeel, leerlingen en ouders, met begrip voor ieders situatie. Er is nu meer de tijd voor scholen en leerlingen om deze af te ronden. De resultaten van de schoolexamens vormen de basis voor het behalen van het diploma aan het einde van het schooljaar. Waar nodig hebben scholen de ruimte om hun Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) aan te passen om dit te realiseren. Meer informatie over de examens vindt u op de [website van de Rijksoverheid](#). Scholen in het vo ontvangen op woensdag 8 april specifieke informatie over de tijdelijke slaag-zakregeling die voor dit uitzonderlijke examenjaar geldt.

Voor kandidaten die deelnemen aan het staatsexamen, zoals leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs, gaan de college-examens vooralsnog door.

Staatsexamenkandidaten worden gediplomeerd op basis van de resultaten van het college-examen. Meer informatie over de staatsexamens vindt u [op de website van DUO](#). Voor praktijktoetsen wordt scholen gevraagd zich in te spannen om deze doorgang te laten vinden, maar het onmogelijke kan niet worden verlangd.

Onze referentie

2. Kwetsbare kinderen

Ik wil u op het hart drukken om, nog meer dan anders, oog te hebben voor kwetsbare leerlingen. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan kinderen die de structuur van school hard nodig hebben of kinderen met psychische klachten, gedragsproblematiek of verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperkingen. Daarnaast zijn er leerlingen met een verhoogd risico op leerachterstanden of een onveilige thuissituatie. Scholen en gemeenten bepalen zelf om welke leerlingen het gaat. Om deze kinderen bescherming, veiligheid en zoveel mogelijk kansen te bieden doe ik een dringend beroep op scholen en gemeenten om al deze leerlingen in beeld te brengen en te houden. Goede voorbeelden worden gedeeld door de sectorraden, de AVS en via het Steunpunt Passend Onderwijs. Als scholen dat raadzaam vinden, kunnen zij contact leggen met de leerplichtambtenaar. U kunt hiervoor met uw gemeente en samenwerkingsverband afspraken maken. Het gaat om drie groepen, die ik hieronder benoem.

2.1 Leerlingen die geen faciliteiten hebben voor onderwijs op afstand

Er zijn verschillende initiatieven om ervoor te zorgen dat leerlingen, in het bijzonder de kinderen van nieuwkomers, toegang krijgen tot afstandsonderwijs, met apparaten en verbindingen. Zie hiervoor paragraaf 1.1 van deze brief.

2.2 Leerlingen die thuis meer begeleiding nodig hebben

Er zijn leerlingen die extra begeleiding nodig hebben omdat ouders moeilijk voor begeleiding kunnen zorgen, om wat voor reden dan ook. Voor sommige scholen en kinderopvangorganisaties zal het een enkele leerling betreffen, voor anderen zal het gaan om een groter deel van hun leerlingen. Ook kinderen die op opvanglocaties voor asielzoekers wonen, bevinden zich hiermee in een kwetsbare positie. Uw school weet zelf waarschijnlijk goed welke leerlingen thuis minder goed begeleid kunnen worden. De gemeente heeft de initiatiefrol in het identificeren van deze leerlingen, en scholen zorgen, ondersteund door de gemeente, zo goed mogelijk voor een oplossing. In het primair onderwijs proberen veel scholen dit in kleinere groepen te organiseren. In het voortgezet onderwijs heeft de VO-raad een initiatief opgeschaald waar vrijwilligers bijspringen om leerlingen te ondersteunen. Vele vrijwilligers hebben zich inmiddels aangemeld, ik roep scholen op om zich te melden op thuischoolmaatje.nl om leerlingen in contact te brengen met deze vrijwilligers.

2.3 Leerlingen voor wie thuis geen veilige of goede basis is

Voor sommige kinderen is onderwijs en opvang in de eigen woonsituatie geen goede optie. Hier gaat het om leerlingen met psychische klachten of gedragsproblematiek, een verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperking, of een onveilige thuissituatie door huiselijk geweld of psychische problemen bij één van de ouders, of waar de ontwikkeling door de thuissituatie nagenoeg of volledig stil komt te liggen. Als het voor deze leerlingen nodig is om begeleiding te krijgen op school, is dat toegestaan, mits de richtlijnen van het RIVM worden nageleefd. Scholen en gemeenten moeten hier in samenspraak tot maatwerk komen. Net als bij leerlingen die thuis meer begeleiding nodig hebben heeft de

gemeente de initiatiefrol om de leerlingen in beeld te brengen en werken scholen aan een oplossing voor deze leerlingen.

Onze referentie

3. Vooruitblik: als de scholen weer open gaan

Ondanks alle inzet voor het afstandsonderwijs is het onontkoombaar dat er achterstanden ontstaan bij leerlingen. Door scholen, ouders en hulpverleners zijn al zorgen geuit over grote verschillen die zullen ontstaan in de voortgang van leerlingen. Dit geldt in het bijzonder voor leerlingen in groep 8 die volgend jaar naar de brugklas gaan. Door het vervallen van de eindtoets in het po, so en sbo hebben deze leerlingen geen kans gekregen op een mogelijke bijstelling van het schooladvies. Ik heb de scholen gevraagd om een gezamenlijke verantwoordelijkheid te nemen en te zorgen voor een soepele overgang. Dat kan bijvoorbeeld door een warme overdracht in de komende maanden en door extra maatwerk in de brugklas. Volgende week stuur ik alle scholen in het funderend onderwijs een brief om hen te wijzen op de mogelijkheden die zij daarvoor hebben. Ook zullen er vragen rijzen over het al dan niet bevorderen van leerlingen naar het volgende leerjaar. Komende week wordt een afwegingskader opgesteld om scholen hiermee te helpen. Ook dat komt beschikbaar op lesopafstand.nl.

Ik onderstreep dat scholen leerlingen en leerkrachten niet mogen verplichten om gemiste onderwijstijd in te halen in de schoolvakanties. Uiteraard is het mogelijk om afstandsonderwijs of extra begeleiding te bieden op vrijwillige basis, maar leraren en leerlingen hebben recht op vakantie. Dat is nodig om uit te rusten en weer fris te kunnen beginnen. De noodopvang voor kinderen van ouders met een cruciaal beroep blijft ook in de meivakantie beschikbaar. Daarvoor worden nu met het onderwijs en de kinderopvangsector plannen ontwikkeld, waarover ik u tijdig informeer. Uw school hoeft hierbij niet de plek te zijn waar de opvang plaatsvindt.

Ik onderzoek nog hoe, als de scholen weer open gaan, leerlingen kunnen worden geholpen om hun leerachterstanden in te kunnen lopen. Mijn doel is om samen met het onderwijs te komen tot een aanpak om leerlingen weer 'bij te spijkeren' in primair en voortgezet onderwijs en voor alle leerlingen voor wie dat nodig is een onderwijsaanbod en begeleiding te realiseren waarmee ze opgelopen achterstanden kunnen inlopen. Ik wil hierbij vooral oog houden voor kansengelijkheid en voor die leerlingen die thuis weinig ondersteuning krijgen.

4. Tot slot

Het is een uitdagende tijd voor het onderwijs, voor leerlingen en voor ouders. Ik ben u veel dank verschuldigd voor uw inzet in de afgelopen en komende periode, en zal helpen en ondersteunen waar ik dit kan. Ik hoop daarom van harte dat zowel de site als het loket van lesopafstand.nl voor bestuurders, schoolleiders en leraren behulpzaam zijn. Samen met alle onderwijsprofessionals zetten we voor onze leerlingen de schouders eronder. Ik ben er trots op dat ik hier samen met u aan mag werken.

Met vriendelijke groet,

de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

Arie Slob